

Premierul Republicii Moldova, Vasile Tofan (centru) alături de comisara pentru Extindere, Marta Kos (dreapta) și șefa diplomației europene, Kaja Kallas (stânga), la Bruxelles, pe 5 octombrie 2026. Sursă foto: Guvernul Republicii Moldova

Friedrich Ebert Stiftung

Octombrie 2026

Republica Moldova, între succesul negocierilor cu UE și testul reformelor: ce urmează după deschiderea noilor clustere

Temele Ediției

1 - *Adrian Băluțel, deputat PAS:* **„Angajamentul nostru rămâne să finalizăm negocierile până în 2028”**

2 - *Mădălin Necșuțu, jurnalist TVR Moldova:* **“Deschiderea noilor clustere de negociere cu UE, un succes care obligă”**

3 - *Adrian Lupușor, director Expert Grup:* **„Integrarea europeană este un maraton, nu un sprint”**

4 - *Marin Gospodarenco, director ECONOMICA:* **Negocierile cu UE ajung la bani, taxe și afaceri: ce câștigă și ce riscă Republica Moldova?**

Republica Moldova a făcut un nou pas important spre aderarea la Uniunea Europeană, odată cu deschiderea a două clustere de negocieri, care vizează Piața internă și Competitivitatea și creșterea incluzivă. Cu 24 din cele 33 de capitole de negociere deja deschise, Chișinăul intră într-o etapă în care reformele economice, capacitatea instituțiilor și beneficiile concrete pentru cetățeni vor conta mai mult decât declarațiile politice.

În cadrul unui interviu, deputatul PAS, Adrian Băluțel, reafirmă obiectivul finalizării negocierilor până în 2028 și explică prioritățile guvernării, de la reforma justiției până la investițiile finanțate prin Planul de Creștere.

Directorul Expert-Grup, Adrian Lupușor, avertizează că integrarea europeană este un maraton, nu un sprint, iar succesul economic depinde de competitivitatea firmelor, instituții funcționale și gestionarea costurilor tranziției.

Economistul Marin Gospodarenco analizează efectele alinierii la regulile europene asupra taxelor, băncilor, întreprinderilor și pieței muncii, explicând cine ar putea câștiga și cine riscă să suporte costuri mai mari.

Jurnalistul TVR Moldova, Mădălin Necșuțu, arată într-un editorial că deschiderea noilor clustere este un succes diplomatic, dar avertizează că reformele interne, eventualele blocaje politice europene și presiunile Rusiei pot complica drumul spre aderare.

Friedrich-Ebert-Stiftung, împreună cu Asociația pentru Politică Externă, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova.Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

Știri pe scurt:

Președinta Maia Sandu a efectuat pe 23-24 octombrie o vizită la Budapesta, unde a discutat cu liderii ungari despre integrarea europeană și cooperarea bilaterală. Dialogul are o miză importantă pentru Chișinău, în condițiile în care poziția Ungariei față de negocierile cu Ucraina poate influența și parcursul european al Republicii Moldova. Prioritatea Chișinăului este transformarea sprijinului politic în decizii concrete la nivelul UE.

***

Premierul Vasile Tofan a discutat pe 23 octombrie la Bruxelles cu șefa diplomației europene, Kaja Kallas, despre consolidarea capacităților de apărare ale Republicii Moldova. Întrevederea a avut loc pe fondul incidentelor cu drone și proiectile provocate de războiul Rusiei împotriva Ucrainei. Chișinăul urmărește extinderea cooperării cu UE prin Parteneriatul de Securitate și Apărare și Instrumentul European pentru Pace.

***

Ministrul de Externe Mihai Popșoi s-a întâlnit pe 26 octombrie, la Nicosia, cu președintele Ciprului, Nikos Christodoulides, pentru discuții privind aderarea Republicii Moldova la UE și consolidarea relațiilor bilaterale. Vizita are loc în contextul eforturilor diplomatice ale Chișinăului de a avansa negocierile europene. Ciprul și-a reafirmat susținerea pentru parcursul european al Republicii Moldova.

„Angajamentul nostru rămâne să finalizăm negocierile până în 2028”

Adrian Băluțel, deputatul PAS

Deputatul PAS Adrian Băluțel a explicat, într-un interviu pentru Buletinul de politică externă al FES, următorii pași în negocierile de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Am discutat despre reformele care trebuie duse la capăt și despre modul în care Planul de Creștere finanțează infrastructura și programele de susținere a antreprenoriatului. El s-a referit la obiectivul încheierii negocierilor până în 2028, la ritmul reformei justiției și la beneficiile integrării europene care, potrivit lui, sunt deja resimțite de cetățeni. Citiți interviul în continuare:

Republica Moldova a deschis recent două noi clustere, cuprinzând 17 capitole de negociere, într-o singură zi. Dincolo de semnificația politică a momentului, care sunt următoarele etape concrete? Ce obiective trebuie îndeplinite până la sfârșitul anului 2026 și cât de realist rămâne obiectivul încheierii negocierilor de aderare până în 2028?

Calendarul negocierilor și angajamentul nostru politic rămân neschimbate: finalizarea negocierilor până în 2028. Toate eforturile diplomatice și administrative vor fi orientate acum spre deschiderea celorlalte două clustere și spre avansarea lucrului pe capitolele de negociere deja deschise. Aceasta este situația în acest moment.

Reformele legislative și accesul întreprinderilor la piața europeană

Care sunt reformele cele mai dificile pe care le cere Bruxellesul? Deschiderea clusterelor 2 și 3 presupune inclusiv adaptarea regulilor privind

concurența, fiscalitatea, piața muncii, protecția consumatorilor și mediul de afaceri. Care sunt cele mai dificile trei reforme pentru Republica Moldova, unde există cele mai mari restanțe și ce legi trebuie adoptate prioritar de Parlament?

Am îndeplinit toate obiectivele prioritare privind transpunerea legislației necesare pentru deschiderea clusterelor. Aceasta a fost partea cea mai complicată de până acum. Vorbim despre legislația privind reforma administrației publice, procesul de vetting și întregul efort legat de reforma justiției. În domeniul concurenței și al pieței interne, nu vorbim despre schimbări majore sau strategice, ci mai degrabă despre numeroase aspecte tehnice care trebuie transpuse. Trebuie ajustate legislația și cadrul normativ care reglementează funcționarea instituțiilor de control.

Un exemplu concret: chiar astăzi, la Comisia pentru integrare europeană, am examinat un proiect de lege privind întreprinderile mici și mijlocii, prin care ajustăm anumite norme de clasificare a acestora. Aceste ajustări vor permite întreprinderilor din Moldova să se califice pentru eventuale finanțări europene destinate creșterii competitivității. Acesta este doar un exemplu.

Guvernarea vorbește despre accesul la piața unică europeană, investiții și creșterea competitivității. Dar ce înseamnă concret aceste lucruri pentru un agricultor, un antreprenor sau un angajat din Republica Moldova? Ce beneficii pot apărea înainte de aderarea propriu-zisă și ce costuri de adaptare vor suporta întreprinderile?

Vorbim despre câteva tipuri de oportunități. În primul rând, este vorba despre accesul la piețele internaționale, în această etapă în special la piața europeană. Guvernul Republicii Moldova, prin Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA), oferă deja programe de sprijin pentru facilitarea exporturilor pe piețele europene. Pe măsură ce avansăm în procesul de integrare, programele de acces pe piața europeană, de susținere a exporturilor și de promovare a produselor moldovenești se vor extinde.

Al doilea tip de oportunități ține de accesul la fonduri europene pentru creșterea competitivității. Antreprenorii noștri vor putea accesa finanțare pentru modernizarea tehnologică, îmbunătățirea performanței de producție și creșterea productivității. O parte dintre aceste resurse vor sprijini adaptarea la cerințe și standarde de producție noi sau actualizate. Este însă important să distingem între respectarea cerințelor obligatorii și adoptarea voluntară a unor standarde mai înalte. Finanțarea europeană poate sprijini ambele procese, ajutând antreprenorii să producă mai eficient, la o calitate mai bună și cu un impact mai redus asupra mediului.

Justiția și vettingul, în centrul procesului de aderare

UE a deschis deja negocierile pe Clusterul 1, „Fundamente", care include statul de drept și reforma justiției. Aceste reforme rămân esențiale pentru întregul proces de aderare. Care sunt rezultatele măsurabile pe care PAS se angajează să le livreze în următoarele 12 luni? Dacă reforma justiției avansează mai lent decât negocierile economice, există riscul să întârzie închiderea capitolelor de negociere?

Clusterul 1 se deschide primul și se închide ultimul, după închiderea celorlalte capitole de negociere. Aceasta este mecanismul prin care Uniunea Europeană se asigură că respectarea standardelor privind statul de drept rămâne o prioritate până la finalul procesului de aderare. Așa va fi și în cazul nostru.

În această etapă, prioritatea noastră este finalizarea procedurilor de vetting începute, care au durat mai mult decât ne-am așteptat, inclusiv din cauza rezistenței din sistem. Au existat persoane care s-au opus acestui proces, de aceea este esențial să îl ducem la capăt. Așa cum spuneam, au existat și întârzieri din motive obiective. În acest moment însă, din câte înțeleg, procesul avansează conform calendarului stabilit.

Cum sunt împărțite fondurile din Planul de Creștere între infrastructură și susținerea companiilor și când vor vedea cetățenii primele rezultate?

Trebuie să înțelegem că Planul de Creștere are două componente. Prima vizează investițiile în proiecte majore de infrastructură, precum rețeaua de școli-model, reparația drumului Chișinău–Leușeni și alte proiecte similare. Acestea beneficiază de finanțare directă, iar în perioada următoare Guvernul va anunța mai multe detalii despre stadiul implementării lor. Vorbim însă despre proiecte de amploare, a căror realizare necesită timp.

A doua componentă, de care ține debursarea de peste 150 de milioane de euro la care ați făcut referire, este legată de Agenda de reforme, inclusiv de implementarea legislației europene. Această componentă oferă sprijin financiar Guvernului pentru realizarea reformelor. Banii vor ajunge la bugetul de stat și vor fi utilizați pentru finanțarea programelor bugetare.

Dacă tot vorbeam despre antreprenoriat, un exemplu este creșterea finanțării programelor ODA de la circa 400 de milioane de lei la peste 1,6 miliarde de lei pe an, în sprijinul antreprenorilor, în special al întreprinderilor micro, mici și mijlocii. Această creștere a fost posibilă datorită sprijinului financiar și angajamentului nostru de a direcționa o parte din resurse către mediul privat.

Planul de Creștere nu reprezintă totuși un cec în alb: deblocarea finanțărilor depinde de realizarea reformelor convenite cu Comisia Europeană. Care sunt condiționalitățile cele mai dificil de îndeplinit? Există reforme deja întârziate și ce garanții oferă PAS că banii vor fi gestionați transparent, fără favoritisme politice și fără proiecte finanțate doar pentru imagine electorală?

În privința Agendei de reforme, faptul că a avut loc această debursare arată că am îndeplinit angajamentele aferente tranșei respective. Altfel, finanțarea nu ar fi fost deblocată. Reformele sunt realizate în consultare cu Comisia Europeană, inclusiv actele legislative și normative prin care transpunem cerințele europene.

În ceea ce privește proiectele, pentru a elimina suspiciunile de favoritism sau interes politic, acestea au fost agreate cu Comisia Europeană înainte de a fi aprobate pentru finanțare în cadrul Planului. În plus, implementarea implică instituții financiare precum Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, care monitorizează calitatea lucrărilor și respectarea standardelor, inclusiv a celor privind achizițiile.

Așadar, nu vorbim despre un cec în alb, așa cum ați spus, ci despre un parteneriat și o cooperare permanentă cu Comisia Europeană, în toate etapele, atât în proiectele de infrastructură, cât și în realizarea Agendei de reforme.

Beneficiile integrării înainte de aderare

După deschiderea acestor două clustere, Republica Moldova a ajuns la 24 din cele 33 de capitole de negociere deschise. Ce trebuie să facă în continuare Chișinăul pentru deschiderea celorlalte clustere și cât depinde calendarul de reformele interne și de consensul politic dintre statele membre UE? Ce răspuns aveți pentru cetățenii care se tem că integrarea europeană va rămâne o promisiune politică fără o dată clară a aderării?

Conform raportului Comisiei Europene de anul trecut, Republica Moldova a îndeplinit toate condițiile pentru deschiderea tuturor clusterelor de negociere. Prin urmare, am făcut tot ce ține de noi, aici, acasă, pentru a avansa în această etapă. Acum este necesară o decizie politică a celor 27 de state membre. În acest scop, vom intensifica eforturile diplomatice pentru a explica progresele realizate și a identifica soluții care să permită deschiderea negocierilor pe clusterele rămase. În ceea ce privește promisiunea făcută cetățenilor, vom demonstra că facem tot ce ne stă în puteri pentru a respecta calendarul de aderare.

Totodată, Republica Moldova este mai ancorată ca niciodată în spațiul european, inclusiv prin integrarea sectorială. Pe lângă Planul de Creștere, asistența financiară și sprijinul UE pentru compensațiile acordate în ultimii ani pentru depășirea crizelor, țara beneficiază de mai multe programe și mecanisme europene. Vorbim despre „roaming ca acasă”, care permite utilizarea serviciilor de telefonie mobilă în UE fără suprataxe de roaming, în condițiile aplicabile, și despre conectarea la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA), care a redus costurile transferurilor în euro.

În ultimul an ne-am confruntat și cu mai multe crize de mediu, inclusiv cu incidentul de poluare a Nistrului. Uniunea Europeană a fost alături de Republica Moldova prin mecanismele sale de intervenție în situații de criză. Acest sprijin ilustrează beneficiile conectării țării noastre la programele și mecanismele europene.

Avem acces și la programe de cooperare regională și transfrontalieră, precum Interreg. Am fost recent la Căușeni, unde unitatea de pompieri va fi dotată cu o autospecială nouă printr-un astfel de program. Este un exemplu concret al beneficiilor cooperării cu Uniunea Europeană, iar exemplele sunt numeroase.

Așadar, integrarea europeană se întâmplă deja. Ne respectăm calendarul politic și facem tot ce ține de noi pentru a obține rezultate și a consolida încrederea cetățenilor. Există și decizii care nu depind doar de noi, dar vedem o mare deschidere din partea statelor membre și o fereastră importantă de oportunitate pentru Republica Moldova.

Politica proeuropeană într-un context de crize

Cât de dificil este să faci o politică proeuropeană la Chișinău?

Avem mandatul cetățenilor și sprijin popular pentru acest efort de integrare europeană. Mai mult decât atât, cea mai bună investiție pe care o putem face pentru protejarea cetățenilor și depășirea crizelor este continuarea parcursului nostru european.

Din punct de vedere administrativ, este un efort enorm să gestionezi crizele și, în paralel, să schimbi modul în care funcționează instituțiile, să modifici legislația și să implementezi programe noi. Dar tocmai aceasta este răspunsul pe care trebuie să îl dăm acestor crize. Modelul european de dezvoltare, programele și oportunitățile pe care le aduce integrarea europeană ne pot ajuta să depășim această perioadă complicată.

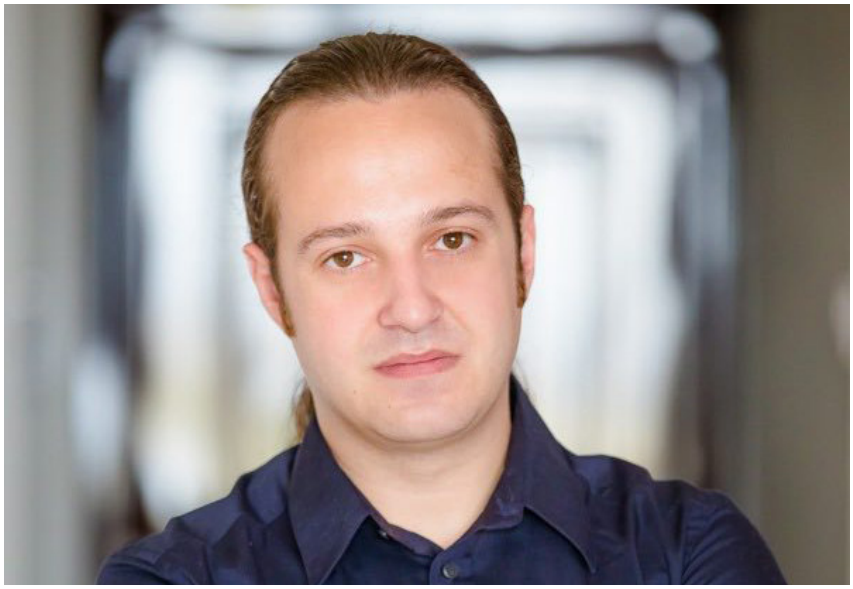
Vă mulțumim!

Editorial

Deschiderea noilor clustere de negociere cu UE, un succes care obligă

Editorial de Mădălin Necșuțu, jurnalist TVR Moldova

Deschiderea a două noi clustere de negociere cu Uniunea Europeană este un progres pentru Republica Moldova. Dar aplauzele de la Bruxelles nu vor ține loc de reforme la Chișinău, și consensul de astăzi nu îl garantează pe cel de mâine. Între administrația care trebuie modernizată, guvernele europene care trebuie convinse și presiunile Rusiei, aderarea intră în etapa în care promisiunile vor fi judecate după rezultate.

Mădălin Necșuțu, jurnalist TVR Moldova

Deschiderea, la 13 octombrie 2026, a clusterelor privind Piaţa internă şi Competitivitatea şi creşterea incluzivă, cu 17 capitole, este un pas diplomatic major. Republica Moldova a ajuns astfel la 24 din cele 33 de capitole de negociere deschise. Cifrele arată viteza apropierii de UE, nu distanţa rămasă până la aderare. A deschide un capitol înseamnă a accepta un traseu de transformare; a-l închide înseamnă a demonstra că regulile europene sunt puse în practică. Diferenţa este esenţială. Integrarea europeană a fost, până acum, şi o poveste despre decizii istorice, summituri şi simboluri. De aici înainte, va fi mai ales o poveste despre instituţii care funcţionează, licitaţii corecte, instanţe credibile şi firme capabile să concureze. Fotografia cu liderii europeni are valoare politică, dar adevăratul test este ce se întâmplă după ce camerele se sting şi trece euforia momentului.

Reforma care nu începe într-un comunicat

Justiţia rămâne principalul examen. Vettingul judecătorilor şi procurorilor a întâmpinat întârzieri şi rezistenţă, iar verificarea integrităţii, oricât de necesară, nu este sinonimă cu o justiţie reformată. Oamenii nu măsoară statul de drept în numărul comisiilor create, ci în durata proceselor, în egalitatea în faţa legii şi în sancţionarea corupţiei mari. Tocmai de aceea, clusterul privind fundamentele aderării este deschis primul şi închis ultimul: standardele democratice trebuie respectate pe întregul parcurs.

La fel de importantă este administraţia publică. Transpunerea acquis-ului european cere oameni pregătiţi, ministere capabile să coordoneze politici şi autorităţi locale care să poată aplica regulile noi. Moldova are însă deficit de specialişti, instituţii suprasolicitate şi comunităţi cu resurse limitate. Un Parlament poate vota repede o lege; o primărie nu poate construi peste noapte capacitatea de a o implementa. Dacă această diferenţă este ignorată, ţara riscă o integrare exemplară în rapoarte şi modestă în viaţa cotidiană.

De aici rezultă o obligaţie pentru guvernare şi anume să explice nu doar ce reforme a adoptat, ci şi ce s-a schimbat după ele. O legislaţie europeană aplicată selectiv, într-un sistem administrativ rămas opac, ar compromite argumentul modernizării prin aderare. Iar controlul parlamentar, presa independentă şi societatea civilă nu sunt piedici în calea vitezei europene, ci mai degrabă sunt garanţii că viteza procesului nu ascunde şi erori.

Banii europeni nu sunt o politică în sine

Planul de Creştere, de până la 1,9 miliarde de euro pentru 2025–2027, oferă Republicii Moldova şansa de a combina reformele cu investiţii vizibile. Noua tranşă de 157 de milioane de euro anunţată în octombrie confirmă că banii sunt legaţi de

îndeplinirea unor condiţii, nu de simpla declaraţie a unei opţiuni geopolitice. Iar o parte importantă a pachetului este constituită din împrumuturi concesionale, care trebuie folosite responsabil.

Aici se va decide şi credibilitatea socială a proiectului european. Drumurile, interconexiunile energetice, şcolile şi sprijinul pentru întreprinderile mici nu trebuie să rămână rubrici într-un tabel bugetar. Cetăţeanul dintr-un sat nu va deveni mai încrezător în UE pentru că o conferinţă de presă anunţă milioane, ci pentru că vede un drum reparat, un serviciu public mai bun sau o afacere care poate creşte. Investiţiile trebuie selectate transparent, urmărite până la rezultat şi evaluate public. Altfel, asistenţa europeană riscă să fie percepută drept resursă de imagine pentru putere, nu drept beneficiu pentru societate.

Bruxellesul are și el de trecut un examen

Ar fi facil să credem că totul depinde de Chişinău. Nu este totalmente adevărat. Extinderea rămâne o decizie politică a statelor membre, într-o Uniune preocupată de propriile constrângeri bugetare, de agricultură, de fondurile de coeziune şi de felul în care va funcţiona instituţional după primirea unor noi membri. Aceste dezbateri sunt legitime. Dar ele pot transforma şi o candidatură bine pregătită într-un dosar care aşteaptă ani întregi la uşa consensului.

În plus, peisajul politic european este volatil. Partide populiste, naţionaliste sau eurosceptice contestă, în grade diferite, extinderea ori cer condiţii suplimentare. Nu toate au aceeaşi agendă şi nu orice rezervă faţă de extindere este extremism. Riscul concret este însă limpede: într-un proces în care unanimitatea contează, un singur guvern poate amâna decizii pentru toţi. Disputele legate de negocierile cu Ucraina au arătat cât de vulnerabil este calendarul european la veto-uri naţionale.

Prin urmare, diplomaţia moldovenească nu-şi poate concentra energia numai asupra instituţiilor de la Bruxelles. Trebuie să lucreze susţinut cu fiecare capitală şi să explice extinderea şi să construiască alianţe care să reziste alternanţelor electorale. Sprijinul de astăzi este preţios, dar nu este un contract cu viitorul pe linie politică. În Europa, ferestrele politice se deschid uneori repede şi se pot închide la fel. Mai mult, Chişinăul nu trebuie să neglijeze parteneriatul strategic cu România a cărei diplomaţie funcţionează fie ca un vas spărgător de gheaţă prin ape învolburate, fie ca deschizător suplimentar de uşi în cancelariile europene.

Războiul cognitiv și pentru percepția publică

Pentru Rusia, integrarea europeană a Republicii Moldova şi a Ucrainei nu este doar o chestiune comercială. Ea reduce posibilitatea Kremlinului de a trata aceste state ca parte a unei sfere privilegiate de influenţă. De aceea, războiul împotriva extinderii se poartă şi dincolo de frontul ucrainean: prin dezinformare, tentative de finanţare politică ilicită, atacuri cibernetice şi exploatarea fricilor sociale. În cazul Moldovei, ingerinţele semnalate în jurul scrutinelor recente arată că lupta pentru direcţia strategică a ţării se desfăşoară şi în spaţiul informaţional.

Naraţiunile propangadei ruse pe această temă a aderării Republicii Moldova la UE sunt arhi-cunoscute – apropierea de UE ar aduce războiul, ar distruge tradiţiile şi familia tradiţională, ar sărăci populaţia, în timp ce Rusia ar garanta pacea şi protecţia identităţii. Forţa lor nu stă neapărat în argumente, ci în capacitatea de a se agăţa de nemulţumiri reale şi de o repetare obsesivă prin tehnica „picăturii chinezeşti". Preţurile mărite, sărăcia rurală, serviciile publice slabe şi neîncrederea în autorităţi pot deveni combustibil pentru manipulare. De aceea, cea mai bună replică pe termen lung nu este un slogan mai sonor, ci un stat care livrează.

În Găgăuzia şi în problema transnistreană, autorităţile trebuie să combine fermitatea în faţa ingerinţelor cu respectul pentru pluralism şi drepturi. Dacă orice critică devine suspectă, Kremlinul primeşte tocmai dovada retorică pe care încearcă să o fabrice: aceea că integrarea ar reduce libertăţile. Apărarea parcursului european trebuie să rămână ea însăşi europeană în mijloace, chiar dacă pe mulţi acest lucru îi nemulţumeşte, în special în rândul„"hardlinerilor" faţă de Comrat şi Tiraspol.

Între obiective politice și garanții

Războiul din Ucraina a readus extinderea în discuţia despre securitatea continentului. Republica Moldova beneficiază de această schimbare strategică, dar nu poate miza exclusiv pe ea. Finalizarea negocierilor până în 2028 este un obiectiv politic, nu o dată garantată a aderării. Reformele pot întârzia; consensul european se poate modifica; presiunile ruseşti nu vor dispărea odată cu următorul summit.

Miza este, în fond, mai profundă decât calendarul. Proiectul european trebuie să supravieţuiască unei guvernări, să fie discutat critic fără a fi delegitimat şi să producă beneficii măsurabile în ţară. Deschiderea clusterelor arată că uşa există. Trecerea pragului va depinde de cât de solid devine statul moldovean, de cât de consecventă rămâne Uniunea şi de cât spaţiu mai găsesc cei care vor să le despartă. Europa nu se construieşte numai prin negocieri câştigate la Bruxelles, ci şi prin încredere câştigată, zi de zi, acasă.

„Integrarea europeană este un maraton, nu un sprint”

Într-un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE, directorul Expert Grup, Adrian Lupușor, a afirmat că deschiderea celor 17 capitole de negociere din clusterele „Piața internă” și „Competitivitate și creștere incluzivă” poate accelera integrarea economică a Republicii Moldova, dar succesul depinde de aplicarea efectivă a regulilor europene. Am mai discutat despre competitivitatea întreprinderilor, reformele instituționale și fiscale, investițiile din Planul de Creștere și costurile tranziției. Expertul economic avertizează asupra deficitului de capacitate administrativă și a riscurilor economice, dar explică și de ce rămâne optimist în privința aderării. Vă invităm să citiți interviul integral în rândurile ce urmează.

Adrian Lupușor, director al Expert Grup

De la deschiderea clusterelor la beneficiile economice

Dincolo de semnificația politică, ce schimbă pentru economia Republicii Moldova deschiderea negocierilor pe clusterele „Piața internă” și „Competitivitate și creștere incluzivă”? Ce beneficii pot apărea înainte de aderare, în ce condiții și cât de repede ar putea fi resimțite de cetățeni și companii?

Deschiderea celor două clustere de negociere, la 13 octombrie 2026, reprezintă o etapă esențială pentru dimensiunea economică a aderării la Uniunea Europeană. Cele 17 capitole deschise la Luxemburg, grupate în clusterele „Piața internă” și „Competitivitate și creștere incluzivă”, acoperă o parte importantă a cadrului de funcționare a economiei unui stat membru: libera circulație a mărfurilor, serviciilor, capitalurilor și lucrătorilor; concurența, ajutorul de stat și serviciile financiare; fiscalitatea, politica industrială, ocuparea, educația, cercetarea, digitalizarea și domeniul vamal.

Vorbim, așadar, despre o integrare economică mai profundă decât cea oferită de Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC). Miza este reducerea treptată a barierelor netarifare și a costurilor de acces pe piața europeană, prin simplificarea procedurilor de evaluare a conformității, facilitarea recunoașterii calificărilor profesionale și creșterea predictibilității cadrului de reglementare.

Beneficiile vor depinde însă de corelarea armonizării legislative cu întărirea capacității instituțiilor de a aplica noile reguli. Fără această componentă, alinierea riscă să rămână un exercițiu predominant formal. Sunt necesare investiții în instituțiile responsabile de supravegherea pieței, infrastructura calității, aplicarea regulilor de concurență și ajutor de stat, precum și inspecția muncii.

Contează și momentul în care beneficiile devin vizibile. Unele rezultate ale integrării sectoriale au apărut înainte de deschiderea acestor clustere: conectarea operațională la SEPA, în octombrie 2025, a redus costurile transferurilor în euro, iar includerea în regimul „Roam like at home”, de la 1 ianuarie 2026, a eliminat supratаxele de roaming în relația cu UE, în condițiile aplicabile acestui regim.

Următoarele beneficii vor depăși reducerea unor costuri și vor depinde tot mai mult de calitatea reformelor instituționale. Pentru firme, miza este facilitarea accesului pe piața UE, inclusiv printr-un viitor Acord privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale (ACAA), în sectoarele acoperite de acesta, și consolidarea capacității de a îndeplini cerințele europene aplicabile produselor. Pentru cetățeni, beneficiile pot include facilitarea recunoașterii calificărilor profesionale, o protecție mai bună la locul de muncă și servicii financiare mai sigure. Progresul trebuie evaluat prin aceste rezultate concrete, resimțite de firme și de populație.

Competitivitatea firmelor și costurile adaptării

Cât de pregătite sunt întreprinderile moldovenești să îndeplinească cerințele pieței unice și să facă față concurenței europene? Care sectoare ar putea valorifica cel mai repede oportunitățile și care vor avea nevoie de sprijin sau de perioade de tranziție pentru a se adapta?

Nivelul de pregătire al întreprinderilor moldovenești este neuniform. Firmele care exportă pe piața UE au deja experiență în respectarea cerințelor europene, iar unele sunt integrate în lanțurile de aprovizionare ale companiilor europene. Pentru o mare parte a economiei, însă, adaptarea la regulile și standardele pieței unice rămâne o provocare.

Aproximativ două treimi din exporturile moldovenești ajung în UE, ceea ce reprezintă un avantaj important. Structura acestora indică însă limite în ceea ce privește valoarea adăugată locală și sofisticarea tehnologică. Printre principalele categorii se numără culturile oleaginoase, echipamentele electrice — în special cablajele auto produse în zonele economice libere —, cerealele, legumele și fructele, precum și îmbrăcămintea. O parte importantă a exporturilor constă, așadar, în produse agricole cu un grad redus de prelucrare sau în produse realizate prin operațiuni de asamblare și prelucrare în lohn. Provocarea este să extindem activitățile cu valoare adăugată mai mare, de la proiectare și dezvoltare de produse până la comercializarea sub marcă proprie.

Importurile din UE depășesc de circa 2,4 ori exporturile noastre către această piață. Dezechilibrul reflectă atât limitele capacității interne de producție și export, cât și cererea pentru bunuri europene. Totodată, piața moldovenească este deja larg deschisă concurenței din UE, ceea ce poate atenua șocul concurențial al aderării. Presiunile de adaptare vor varia însă între sectoare și întreprinderi.

Cel mai rapid ar putea valorifica noile oportunități sectoarele care au deja experiență pe piața europeană: vinificația, industria componentelor auto, electrotehnica și industria mobilei. Beneficiile vor fi diferite în funcție de sector. Pentru produsele industriale relevante, un viitor Acord privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale (ACAA) ar putea simplifica accesul pe piața UE în domeniile acoperite de acord. Marcajul CE privește doar categoriile de produse pentru care legislația europeană îl impune și nu se aplică tuturor sectoarelor menționate.

În anumite domenii, adaptarea va necesita sprijin consistent și, acolo unde analizele de impact justifică acest lucru, negocierea unor perioade de tranziție. În sectorul financiar, o schimbare importantă va fi aplicarea pașaportului european, care permite unei instituții autorizate într-un stat membru să desfășoare activitățile acoperite de autorizație în alte state membre, prin sucursale sau prin prestarea directă de servicii, fără o autorizație separată, cu respectarea procedurilor de notificare și a regulilor sectoriale. În cazul băncilor, supravegherea prudențială revine în principal autorității competente din statul de origine, în cooperare cu autoritățile statului gazdă.

Pentru Republica Moldova, aceasta va însemna o concurență mai intensă, dar și oportunități de extindere pentru instituțiile locale. Pregătirea trebuie să includă consolidarea capacității băncilor de a respecta cerințele europene privind capitalul, lichiditatea, guvernanța și gestionarea riscurilor, precum și adaptarea mecanismelor de intervenție în cazul dificultăților bancare. În paralel, BNM trebuie să își consolideze capacitatea de supraveghere și cooperarea cu autoritățile europene. Necesitatea unor perioade de tranziție trebuie demonstrată pentru cerințe concrete, prin evaluarea costurilor de conformare și a riscurilor pentru stabilitatea financiară.

A doua ajustare este creșterea plafonului de garantare a depozitelor de la 200.000 de lei în prezent la nivelul european de 100.000 de euro per deponent și per bancă. Această majorare va consolida protecția deponenților, dar va necesita și întărirea resurselor schemei de garantare, inclusiv prin contribuțiile băncilor. Ritmul adaptării trebuie stabilit pe baza unei evaluări a necesarului de finanțare și a impactului asupra sectorului bancar: creșterea plafonului de aproximativ zece ori nu presupune automat o majorare proporțională a contribuțiilor.

A treia ajustare privește implementarea Solvency II, regimul prudențial al UE pentru asigurători, care stabilește cerințe de capital în funcție de riscurile asumate, precum și cerințe privind guvernanța, gestionarea riscurilor și raportarea. Aplicarea acestora respectă principiul proporționalității, în funcție de natura, amploarea și complexitatea riscurilor fiecărei companii. Pentru unii asigurători moldoveni, adaptarea ar putea necesita capital suplimentar și investiții importante în sisteme și personal. De aceea, calendarul implementării trebuie fundamentat prin evaluări individuale, astfel încât să fie limitate riscurile unei consolidări dezordonate a pieței și ale unor presiuni asupra prețurilor polițelor.

Există și sectoare în care competitivitatea depinde, într-o măsură importantă, de facilitățile fiscale, precum întreprinderile din zonele economice libere sau rezidenții parcului IT. Revizuirea acestor regimuri, precum și a unor facilități de TVA din agricultură, poate genera costuri suplimentare de adaptare. Acolo unde sunt identificate incompatibilități cu regulile UE, sunt necesare soluții de ajustare și, dacă sunt justificate și pot fi negociate, perioade de tranziție. Scopul este de a oferi firmelor timp să își adapteze modelele de afaceri și să își consolideze competitivitatea.

Alte vulnerabilități importante privesc producătorii de produse de origine animală, pentru care accesul pe piața UE depinde de îndeplinirea cerințelor sanitar-veterinare și de autorizările aplicabile fiecărei categorii de produse, precum și IMM-urile, în special cele din afara capitalei, care dispun de resurse financiare și capacități administrative limitate pentru conformare. Aceste întreprinderi vor avea nevoie de sprijin financiar și tehnic accesibil, adaptat costurilor concrete ale tranziției.

Trei reforme și problema capacității instituționale

Din perspectiva Expert-Grup, care sunt cele mai importante trei reforme economice pentru a avansa în aceste două clustere? Unde sunt cele mai mari decalaje între adoptarea regulilor europene și aplicarea lor efectivă și cum apreciați capacitatea instituțiilor de a le depăși?

Aș evidenția trei reforme prioritare: **îmbunătățirea cadrului concurențial, inclusiv în sectorul întreprinderilor de stat; consolidarea infrastructurii calității și a supravegherii pieței; reforma fiscală și îmbunătățirea guvernanței finanțelor publice.**

Prima reformă trebuie să asigure o concurență efectivă și condiții echitabile pentru toate întreprinderile, fără de care nu putem construi o economie funcțională. Este necesară consolidarea substanțială a Consiliului Concurenței, pentru ca acesta să poată preveni și combate mai eficient practicile anticoncurențiale și abuzurile de poziție dominantă. În paralel, trebuie accelerate reforma întreprinderilor de stat și consolidarea capacității Agenției Proprietății Publice. Obiectivele sunt depolitizarea administrării, profesionalizarea conducerii și utilizarea mai eficientă a patrimoniului public, inclusiv prin privatizări transparente și integre, acolo unde acestea sunt justificate economic.

A doua reformă privește standardizarea, acreditarea, metrologia, evaluarea conformității și supravegherea pieței. Acestea sunt esențiale pentru a demonstra că produsele îndeplinesc cerințele europene și pentru a facilita accesul lor pe piața unică. Consolidarea acestui sistem este necesară și pentru încheierea Acordului privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale (ACAA), în sectoarele vizate. Avem nevoie de investiții semnificative în personal, competențe, echipamente și capacitate de control, în special în domeniul supravegherii pieței.

A treia reformă vizează un sistem fiscal mai coerent și mai previzibil, precum și o gestionare mai responsabilă a finanțelor publice. Prioritățile includ revizuirea facilităților fiscale și eliminarea graduală a celor nejustificate sau incompatibile cu regulile UE, un calendar clar de aliniere a accizelor și crearea unei instituții fiscale independente, care să evalueze prognozele macrobugetare și respectarea regulilor fiscale. În completarea acestor măsuri, consolidarea independenței BNM rămâne esențială pentru credibilitatea politicii monetare și stabilitatea macroeconomică.

Decalajul esențial este între legile adoptate și capacitatea reală a instituțiilor de a le aplica. Ritmul armonizării legislative este încurajator, însă dificultățile apar la implementare. Instituțiile responsabile de supravegherea pieței, concurență sau inspecția muncii se confruntă cu deficite de personal și competențe, alimentate inclusiv de salarizarea necompetitivă. Prin urmare, preluarea unor atribuții noi trebuie însoțită de resursele necesare pentru exercitarea lor. Progresul către închiderea provizorie a capitolelor de negociere va depinde de demonstrarea aplicării efective a regulilor și de rezultatele obținute.

De la costuri reduse la productivitate

Cum poate procesul de aderare să ajute Republica Moldova să treacă de la competitivitatea bazată pe costuri reduse la una bazată pe productivitate și valoare adăugată mai mare? Ce ar trebui schimbat în politica industrială, educație și formare profesională pentru ca investițiile să genereze locuri de muncă mai bine plătite?

Modelul actual de competitivitate se sprijină pe costuri reduse, fie că este vorba despre costul forței de muncă sau despre costurile fiscale în anumite domenii. În condițiile în care procesul de integrare europeană va favoriza creșterea salariilor, iar facilitățile fiscale vor trebui revizuite, devine evidentă necesitatea trecerii de la competitivitatea bazată pe costuri reduse la cea bazată pe productivitate. Avantajul de cost se va diminua, iar Moldova are nevoie de o politică mai activă și mai bine țintită de stimulare a creșterii economice, cu un accent mai mare pe sprijinirea sectorului privat pentru modernizarea tehnologică a proceselor de producție.

Aderarea la UE poate contribui substanțial la această tranziție. Regulile UE în domenii precum concurența, ajutorul de stat, achizițiile publice și guvernanța corporativă pot reduce rentele economice care mențin capitalul în activități cu o contribuție limitată la creșterea productivității. Printre acestea se numără investițiile imobiliare și construcțiile speculative, activitățile de import și distribuție protejate prin bariere administrative, precum și întreprinderile de stat și firmele care beneficiază de acces privilegiat la resurse și contracte publice, inclusiv în domeniul infrastructurii rutiere.

Pentru ca reducerea acestor rente să stimuleze investițiile productive, politica industrială trebuie orientată mai clar spre creșterea productivității, prin cofinanțarea investițiilor în tehnologie, dezvoltarea clusterelor sectoriale, susținerea cercetării aplicate în

parteneriat cu firmele și atragerea investitorilor care aduc tehnologii și know-how.

În educație și formare profesională, schimbarea esențială constă în orientarea finanțării către dezvoltarea competențelor relevante pentru piața muncii. Rata scăzută de ocupare — de circa 45%, una dintre cele mai mici din Europa —, șomajul în rândul tinerilor de 19,6% și ponderea ocupării informale de aproximativ o cincime indică dificultăți structurale ale pieței muncii, inclusiv neconcordanțe între calificările disponibile și cererea angajatorilor.

Sunt necesare extinderea învățământului dual, cu participarea financiară a angajatorilor, introducerea conturilor individuale de învățare și a microcertificărilor pentru recalificarea adulților, precum și alinierea programelor de studii pentru profesiile reglementate la cerințele europene, pentru a facilita recunoașterea calificărilor, inclusiv recunoașterea automată, acolo unde sunt îndeplinite condițiile aplicabile. Totodată, ANOFM trebuie să își consolideze rolul în evaluarea și dezvoltarea competențelor, alături de intermedierea muncii, în paralel cu sporirea eficacității măsurilor active de ocupare.

Planul de Creștere și investițiile

În ce măsură prioritățile Planului de Creștere răspund principalelor probleme ale economiei moldovenești? Dacă ar fi să selectați trei domenii de investiții cu impact pe termen lung, care ar fi acestea și ce mecanisme de transparență și evaluare ar trebui să însoțească finanțarea?

Planul de Creștere, în forma sa inițială, răspunde bine necesităților economiei moldovenești, punând accent pe tranziția către un model de creștere bazat pe activități cu valoare adăugată mai mare. Totuși, o parte importantă a resurselor este direcționată de Guvern către măsuri a căror contribuție la obiectivele economice declarate este neclară sau limitată. În unele cazuri, alocările par să răspundă mai degrabă unor considerente electorale sau unor obiective sociale, fără o legătură clară cu transformarea structurală a economiei. Deși importante, obiectivele sociale trebuie corelate cu logica și prioritățile Planului. Totodată, întârzierile în implementarea componentei investiționale sporesc riscul ca resursele disponibile să nu fie valorificate integral.

Sprijin pentru IMM-uri și protejarea grupurilor vulnerabile

Cum poate fi sprijinită adaptarea întreprinderilor mici și mijlocii la cerințele europene, inclusiv a celor din afara Chișinăului? Ce ar trebui îmbunătățit în programele de sprijin pentru ca finanțarea să ajungă și la firmele cu potențial de dezvoltare, dar cu resurse și capacități administrative limitate?

Programele de sprijin trebuie să acopere o parte din costurile suportate de IMM-uri pentru conformarea la cerințele UE. Sprijinul poate fi acordat prin vouchere de conformare europeană, accesibile prin proceduri simplificate, care să finanțeze certificarea, testarea în laboratoare acreditate, etichetarea și consultanța juridică. Sunt cheltuieli pe care firmele mici le amână adesea, deoarece nu generează venituri imediate, deși sunt esențiale pentru accesul pe piața europeană.

În paralel, este necesar un instrument de finanțare dedicat integrării firmelor mici în lanțurile de aprovizionare ale exportatorilor și ale marilor investitori. Acesta ar putea susține adaptarea proceselor de producție, îmbunătățirea calității și îndeplinirea cerințelor potențialilor clienți, fiind completat de sprijin pentru identificarea partenerilor comerciali, inclusiv prin Enterprise Europe Network.

Cine riscă să suporte cele mai mari costuri ale adaptării la regulile europene și cum ar trebui distribuite aceste costuri? Ce măsuri sunt necesare pentru ca modernizarea economiei să se traducă în salarii mai bune și condiții de muncă mai bune, fără să adâncească inegalitățile sociale și regionale?

Costurile adaptării sunt suportate disproporționat de cei cu cele mai puține resurse și alternative: microîntreprinderile, gospodăriile cu venituri mici și lucrătorii din sectoarele cu productivitate scăzută. Eliminarea facilităților fiscale, fără măsuri compensatorii bine țintite, poate afecta cel mai puternic bugetele gospodăriilor sărace. Firmele mici suportă costuri de certificare și conformare proporțional mai mari decât întreprinderile mari, iar lucrătorii cu salarii mici din agricultură au posibilități limitate de a găsi alte locuri de muncă.

Așadar, cu siguranță, sunt anumite grupuri vulnerabile care pot fi expuse anumitor șocuri, iar politicile publice trebuie să țină cont de acestea prin compensații pentru energie, sprijin pentru fermele mici, vouchere de conformare pentru IMM-uri, creșterea autonomiei fiscale locale și sprijin direcționat către gospodăriile vulnerabile.

Cum măsurăm rezultatele și care sunt riscurile

Privind spre următorii doi-trei ani, după ce rezultate concrete ar trebui să evaluăm succesul reformelor asociate negocierilor și Planului de Creștere? Ce indicatori ați urmări și care considerați că este principalul risc ce ar putea împiedica transformarea finanțării și a reformelor în beneficii pentru cetățeni?

Evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale (ACAA), care ar facilita accesul pe piața UE prin recunoașterea rezultatelor evaluării conformității pentru sectoarele acoperite de acord. Un alt reper ar fi închiderea provizorie a unor capitole din clusterele 2 și 3 până în 2028, în perspectiva obiectivului Guvernului de a finaliza tehnic negocierile până la acel termen.

Un succes major ar fi și trecerea componentei investiționale a Planului de Creștere de la pregătire la execuție, cu proiecte de infrastructură realizate la timp. Impactul acestor progrese trebuie urmărit prin indicatori precum ponderea produselor prelucrate în exporturi, numărul firmelor care exportă în UE, volumul investițiilor private, productivitatea muncii, salariile reale, rata de ocupare și gradul de execuție a investițiilor publice. Aceștia ar trebui să fie principalii indicatori după care evaluăm performanța Guvernului în valorificarea economică a procesului de aderare.

Principalele riscuri țin de patru factori. Primul este capacitatea insuficientă a instituțiilor publice de a pune în aplicare acquis-ul comunitar, chiar dacă armonizarea legislativă avansează rapid. Al doilea este fragilitatea economiei, inclusiv riscul de stagflație în 2026 și de creștere modestă în 2027, pe fondul unui deficit de cont curent foarte ridicat, estimat la circa 20% din PIB. Al treilea este spațiul fiscal limitat: un deficit bugetar de aproximativ 5–6% din PIB restrânge capacitatea de intervenție a statului, iar faptul că cea mai mare parte a finanțării din Planul de Creștere este acordată sub formă de împrumuturi, chiar și în condiții avantajoase, impune o utilizare eficientă a resurselor. Al patrulea este calendarul electoral din următorii ani, care poate încetini reformele și amplifica incertitudinea într-un context politic, economic și social deja volatil.

În pofida riscurilor economice și instituționale pe care le-ați descris, de ce rămâneți optimist în privința aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană și ce condiții sunt esențiale pentru reușită?

Sunt pe deplin conștient de problemele și riscurile descrise mai sus, dar rămân ferm convins că Republica Moldova poate reuși. Avem o economie mică și vulnerabilă, cu productivitate scăzută, dezechilibre externe majore, un spațiu fiscal limitat și instituții care pierd specialiști în favoarea sectorului privat sau prin emigrare. Niciuna dintre aceste probleme nu este însă nouă și niciuna nu a fost creată de procesul de aderare. Dimpotrivă, integrarea europeană oferă un cadru coerent pentru abordarea lor simultană, prin reguli clare, resurse financiare importante și un calendar de angajamente. Progresele în negocieri, legăturile comerciale strânse cu piața UE și realizarea angajamentelor de reformă arată că, atunci când există voință politică, efort instituțional și sprijin extern, Republica Moldova poate obține rezultate.

Reușita depinde de capacitatea noastră de a transforma acest parcurs în dezvoltare economică și de a gestiona echitabil costurile tranziției. Văd trei condiții esențiale.

Prima este negocierea atentă a capitolelor de aderare, pornind de la capacitatea reală de adaptare a economiei. Acolo unde sunt necesare și pot fi negociate, perioadele de tranziție sunt instrumente legitime pentru eșalonarea costurilor și protejarea gospodăriilor și firmelor vulnerabile. Solicitările trebuie fundamentate prin date, analize de impact și planuri credibile de conformare, care să explice atât necesitatea unui termen suplimentar, cât și modul în care acesta va fi folosit.

A doua este comunicarea clară și sinceră cu cetățenii și mediul de afaceri: ce beneficii sunt așteptate, cine suportă costurile adaptării, când apar acestea și ce sprijin va fi disponibil. Oamenii pot accepta mai ușor schimbările atunci când le înțeleg, văd perspectiva unor beneficii și au garanția că dificultățile lor sunt luate în serios. Încrederea afectată de promisiuni exagerate sau de o comunicare triumfalistă se recâștigă greu.

A treia este sprijinul consistent și predictibil al partenerilor de dezvoltare pentru consolidarea capacității de implementare. Asistența tehnică, experții detașați, proiectele de înfrățire instituțională cu autorități din statele membre și sprijinul temporar pentru funcțiile critice ale aderării pot contribui la acest efort. Ele trebuie însoțite de măsuri interne care să permită instituțiilor să atragă și să păstreze specialiști, astfel încât competențele dezvoltate să rămână în administrație.

Dacă îndeplinim aceste condiții, aderarea poate deveni cea mai importantă transformare economică din istoria Republicii Moldova. Experiența statelor din Europa Centrală și de Est arată că integrarea europeană poate susține creșterea prosperității, chiar și atunci când punctul de plecare este dificil. Rezultatele depind însă de calitatea politicilor și a instituțiilor, precum și de felul în care sunt distribuite beneficiile dezvoltării. Republica Moldova are șansa de a urma acest parcurs. Va fi nevoie de perseverență, iar costurile nu vor putea fi eliminate complet, dar ele pot fi gestionate astfel încât aderarea să aducă oportunități mai bune de muncă, venituri mai mari și servicii publice de calitate pentru cât mai mulți oameni.

Vă mulțumim!

Negocierile cu UE ajung la bani, taxe și afaceri: ce câștigă și ce riscă Republica Moldova?

Analiză de Marin Gospodarenco, director al Centrului Analitic ECONOMICA

Republica Moldova a deschis, pe 13 octombrie 2026, negocierile cu Uniunea Europeană pentru două clustere decisive: „Piața internă” și „Competitivitate și creștere incluzivă”. Cele 17 capitole reglementează întreprinderile, băncile, fiscalitatea, serviciile și piața muncii. Republica Moldova are acum deschise 24 din 33 de capitole, fără ca aceasta să însemne intrarea imediată în piața unică.

Marin Gospodarenco, director al Centrului Analitic ECONOMICA

Negocierile încep într-un moment dificil. PIB-ul a avansat cu doar 0,6% în prima jumătate a anului, iar valoarea adăugată brută a stagnat. Inflația anuală a ajuns la 8,6% în septembrie. Paradoxul e că, din punct de vedere comercial, suntem deja în Europa: aproape două treimi din exporturi merg în UE, iar taxele vamale au căzut de mult. Ce se negociază acum sunt standardele, serviciile și prețul banilor. Alinierea fiscală, cu accize mai mari, scumpește însă traiul exact când BNM încearcă să stingă inflația.

Prin DCFTA, întreprinderile moldovenești beneficiază deja de acces preferențial la piața UE. Clusterul 2 schimbă însă profunzimea integrării prin standarde de produs, certificare, concurență, servicii financiare, protecția consumatorilor și libera circulație a capitalului.

Un exemplu este Acordul privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale, negociat pentru echipamente electrice de joasă tensiune și compatibilitate electromagnetică. Dacă va fi finalizat, acesta poate simplifica accesul reciproc pe piață în domeniile acoperite, chiar înainte de aderare. Exportatorii pregătiți ar putea economisi timp și costuri de certificare.

Totodată, firmele mici, orientate spre piața internă, vor suporta însă cheltuieli noi pentru echipamente și proceduri. Aici apare prima asimetrie, câștigurile pot veni treptat, dar costurile conformării apar imediat. În lipsa de finanțare și asistență tehnică, unele întreprinderi se vor moderniza, iar altele riscă să piardă piața.

Băncile europene între oportunități și costuri

Beneficiile integrării financiare nu sunt doar teoretice. BNM a estimat că, în primul an de funcționare a SEPA, persoanele și companiile au economisit 16,4 milioane euro din comisioanele transferurilor în euro. Este un câștig măsurabil.

Urmează însă ajustări mai dificile. Republica Moldova solicită tranziții pentru creșterea garantării depozitelor la nivelul european de o sută de mii de euro și pentru implementarea unor cerințe privind capacitatea băncilor de a absorbi pierderi. Aceste schimbări întăresc protecția deponenților, dar implică resurse suplimentare. UE cere calcule privind costurile și calendarul, înainte de a accepta tranzițiile.

Autoritățile trebuie să negocieze pe baza unor simulări bancare credibile, astfel încât creșterea siguranței sistemului să nu frâneze nejustificat creditarea economiei reale.

Taxele europene, testul pentru Republica Moldova

Clusterul 3 aduce în prim-plan TVA, accizele, regimurile fiscale speciale și disciplina finanțelor publice. Pentru populație, efectele pot apărea la utilități și carburanți, dar pentru firme, la costurile de producție și investiții.

Astfel, Republica Moldova a solicitat păstrarea până în 2037 a unui regim tranzitoriu privind TVA la utilitățile gospodăriilor. Poziția UE este că obiectivele sociale pot fi urmărite prin cote reduse permise de legislația europeană, în locul unei scutiri generale. Pentru motorină, Republica Moldova a cerut cinci ani de tranziție spre acciza minimă europeană, dar Bruxelles-ul solicită revizuirea calendarului înainte de a se pronunța.

Acestea sunt poziții de negociere, nu derogări obținute. Cu inflație ridicată, calendarul fiscal contează cât nivelul taxelor. Majorările bruște pot alimenta costurile de transport, prețurile și presiunea asupra gospodăriilor vulnerabile. Soluția este în majorări graduale și previzibile, sprijin social țintit și combaterea evaziunii.

Totodată, o miză distinctă privește zonele economice libere și Republica Moldova IT Park. Chișinăul cere tranziții pentru regimurile preferențiale, iar noile reguli europene, inclusiv cele privind impozitarea minimă a marilor grupuri, impun regândirea stimulentelor.

Obiectivul nu ar trebui să fie perpetuarea scutirilor, ci înlocuirea lor, acolo unde este necesar, cu instrumente transparente și compatibile cu legislația UE, care recompensează investițiile, cercetarea și locurile de muncă.

Terenurile și forța de muncă, sub presiune

Republica Moldova a solicitat o perioadă de 30 de ani pentru liberalizarea achiziției de terenuri agricole și forestiere de către nerezidenți. UE consideră că sunt necesare informații suplimentare înainte de a formula o poziție. Cererea necesită date despre proprietate, prețuri, fermele de familie și riscul concentrării terenurilor.

Pe piața muncii, UE prevede posibilitatea unor restricții tranzitorii pentru lucrătorii moldoveni în anumite state membre, în timp ce Republica Moldova trebuie să pregătească accesul cetățenilor UE la propria piață.

Astfel, mobilitatea poate amplifica deficitul de personal calificat. Răspunsul nu poate fi limitarea artificială a migrației, ci salarii susținute de productivitate, învățământ dual și investiții în calificări.

În aceste negocieri, cea mai bună poziție nu este cea cu cele mai multe excepții, ci cea care poate demonstra costul și beneficiul fiecărei excepții.

Mai întâi, Guvernul trebuie să prezinte analize de impact pe fiecare capitol: cine suportă costurile, ce investiții sunt necesare, ce efecte apar asupra prețurilor, exporturilor, bugetului și ocupării. În lipsa acestor calcule, tranzițiile solicitate sunt vulnerabile la refuz.

Apoi, este necesar un program de adaptare a IMM-urilor: credite accesibile, granturi competitive pentru tehnologizare, laboratoare de testare și certificare, eficiență energetică și consultanță pentru export. Ajutoarele trebuie evaluate după productivitate, nu după numărul beneficiarilor.

La fel, autoritățile trebuie să stabilească un calendar fiscal multianual și să evalueze toate facilitățile existente. Chiar poziția UE cere Republicii Moldova, până la sfârșitul anului 2026, un plan de aliniere bazat pe analiza cost-beneficiu a stimulentelor fiscale. Aceasta este o ocazie să separăm facilitățile care atrag investiții reale de cele care erodează veniturile bugetare fără rezultate clare.

Totodată, instituțiile care aplică regulile, adică Consiliul Concurenței, Serviciul Fiscal, Comisia Națională a Pieței Financiare și alte autoritățile financiare urmează a fi finanțate suplimentar și profesionalizate. Cadrul normativ nu înlocuiește capacitatea de aplicare. În sfârșit, Planul de creștere de până la 1,9 miliarde euro pentru 2025 -2027 trebuie

legat de proiecte care sporesc productivitatea: energie, infrastructură logistică, digitalizare și investiții industriale.

De la aderare la prosperitate

Impactul celor două clustere poate deveni un factor important de modernizare a economiei Republicii Moldova, prin atragerea investițiilor, creșterea productivității, consolidarea concurenței și îmbunătățirea mediului de afaceri.

Beneficiile nu vor apărea însă peste noapte și nici nu vor fi distribuite uniform. În definitiv, succesul negocierilor nu va fi demonstrat doar prin numărul capitolelor închise sau al legislației armonizate, ci prin investiții productive, întreprinderi modernizate, exporturi cu valoare adăugată mai mare, locuri de muncă mai bine plătite și creșterea nivelului de trai. Adevărata miză economică a aderării este transformarea integrării europene dintr-un proces de armonizare legislativă într-un motor durabil de dezvoltare și prosperitate pentru Republica Moldova.

Imprint

Editor

Friedrich-Ebert-Stiftung e. V. sucursala Chișinău (Moldova)
Strada Bucuresti 111, Chisinau, MD-2012, Republica Moldova
Web: http://moldova.fes.de
E-mail: fes.moldova@fes.de
Tel. +373 855830

Credit foto:

Pagina 1: Foto: Facebook
Pagina 2: Foto: Facebook
Pagina 5: Foto: Facebook
Pagina 7: Foto: Facebook
Pagina 12: Foto: Facebook

Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă neapărat punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung e.V. (FES). Utilizarea comercială a materialelor publicate de FES nu este permisă fără acordul scris al FES. Publicațiile FES nu pot fi folosite în scopuri de campanie electorală.

Octombrie 2026

© Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.
Mai multe publicații ale fundației Friedrich-Ebert pot fi găsite aici: ↗ www.fes.de/publikationen

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.